

Asia: VN/26111/2023

Tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistuksen koordinaatioryhmän väliraportti

TIETOSUOJAN YLEISSÄÄDÖKSET (EU:n yleinen tietosuoja-asetus ja tietosuojalaki)

Onko tietosuojan yleissäädösten yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain soveltamiseen koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä, jotka voisivat vaikeuttaa julkisen palvelun järjestämistä?

Ei

Jos on, minkälaisista haasteista tai epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

-

Onko jonkin yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain säännöksen havaittu estävän viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Onko tietosuojan yleissäädösten havaittu estävän tai rajoittavan tiedon tai henkilötietojen hyödyntämistä tai käsittelyä tarkoituksenmukaisella tavalla?

Kyllä

Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät tai rajoittavat tiedon käsittelyä?

Tietosuojalain 27 § 2 momentti kuuluu seuraavasti:

"Tietosuoja-asetuksen 27 artiklaa ei sovelleta sellaiseen henkilötietojen käsittelyyn, joka liittyy sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä annetussa laissa (460/2003) säädettyyn toimintaan. Tietosuoja-asetuksen 44–50 artiklaa ei sovelleta, jos soveltaminen loukkaisi oikeutta sananvapauteen tai tiedonvälityksen vapauteen."

Säännös koostuu tavallaan kohdasta 1, jonka mukaan 27 artiklaa (siirto unionin ulkopuolelle) ei sovelleta ko. toimintaan sekä kohdasta 2, jonka mukaan kolmansiin maihin kohdistuville henkilötietojen siirroille asetetaan reunaehtoja.

Joukkoviestinnässä annetuin lain soveltamisala on Suomessa harjoitettavaan julkaisu- ja ohjelmatoiminta.

Mikäli säännös luetaan tarkasti ja yhtenäisesti, soveltamisrajoitus koskee ainoastaan Suomessa harjoitettavaa julkaisu- ja ohjelmatoimintaa. Tällaisesta määritelmästä seuraa kuitenkin se, että kolmansissa maissa toimivat journalistit eivät voi Suomesta saada tietopyynnöillä julkisia asiakirjoja siltä osin, kuin asiakirjat sisältävät henkilötietoja. Ei ole harvinaista, että asiakirjat voivat sisältää paljonkin henkilötietoa ja että henkilötieto on asiakirjan ydin, kuten esim. syyttömäksi todetun vapaudenmenetyskorvausasiakirjat.

Kansallista lainsäädäntöä olisi tältä osin selkeytettävä, sillä lainsäätäjän tahto on tällä hetkellä epäselvä. Onko ollut tarkoitus rajoittaa tietosuoja-asetuksen artiklojen 27 ja 44-60 ainoastaan Suomessa toimiviin journalistisiin toimijoihin vai onko tarkoitus ollut säätää siitä, että journalistisiin tarkoituksiin, henkilötietojen siirto kolmansiin maihin on mahdollista ilman tietosuoja-asetuksen artiklojen 44-50 toimenpiteitä.

Käytännössä jo jakamalla tietosuojalain 27 §:n 2 momentti kahdeksi momentiksi voisi asia selkeytyä.

VIRANOMAISTEN HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYÄ KOSKEVA KANSALLINEN ERITYISSÄÄNTELY

Onko kansalliseen erityissääntelyyn, jossa on kyse viranomaisten suorittamasta henkilötietojen käsittelystä (mukaan lukien henkilötietojen luovuttamisesta), koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä?

Kyllä

Jos on, minkälaisista haasteista ja epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

Ks. myös lausunnon kohta tietosuojan yleissäädökset. Tietosuojalain 27 § 2 momentti kuuluu seuraavasti:

"Tietosuoja-asetuksen 27 artiklaa ei sovelleta sellaiseen henkilötietojen käsittelyyn, joka liittyy sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä annetussa laissa (460/2003) säädettyyn toimintaan. Tietosuoja-asetuksen 44–50 artiklaa ei sovelleta, jos soveltaminen loukkaisi oikeutta sananvapauteen tai tiedonvälityksen vapauteen."

Säännös koostuu tavallaan kohdasta 1, jonka mukaan 27 artiklaa (siirto unionin ulkopuolelle) ei sovelleta ko. toimintaan sekä kohdasta 2, jonka mukaan kolmansiin maihin kohdistuville henkilötietojen siirroille asetetaan reunaehtoja.

Joukkoviestinnässä annetuin lain soveltamisala on Suomessa harjoitettavaan julkaisu- ja ohjelmatoiminta.

Mikäli säännös luetaan tarkasti ja yhtenäisesti, soveltamisrajoitus koskee ainoastaan Suomessa harjoitettavaa julkaistu- ja ohjelmatoimintaa. Tällaisesta määritelmästä seuraa kuitenkin se, että kolmansissa maissa toimivat journalistit eivät voi Suomesta saada tietopyynnöillä julkisia asiakirjoja siltä osin, kun asiakirjat sisältävät henkilötietoja. Ei ole harvinaista, että asiakirjat voivat sisältää paljonkin henkilötietoa ja että henkilötieto on asiakirjan ydin, kuten esim. syyttömäksi todetun vapaudenmenetykskorvausasiakirjat.

Kansallista lainsäädäntöä olisi tältä osin selkeytettävä, sillä lainsäätäjän tahto on tällä hetkellä epäselvä. Onko ollut tarkoitus rajoittaa tietosuoja-asetuksen artiklojen 27 ja 44-60 ainoastaan Suomessa toimiviin journalistisiin toimijoihin vai onko tarkoitus ollut säätää siitä, että journalistisiin tarkoituksiin, henkilötietojen siirto kolmansiin maihin on mahdollista ilman tietosuoja-asetuksen artiklojen 44-50 toimenpiteitä.

Käytännössä jo jakamalla tietosuojalain 27 §:n 2 momentti kahdeksi momentiksi voisi asia selkeytyä.

Onko kansallisen erityislainsäädännön henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten havaittu estävän tietojenvaihdon sellaisten viranomaisten (tai julkista hallintotehtävää hoitavien) välillä, jotka tarvitsevat tietoja lakisääteisten tehtäviensä hoitamista tai julkisen palvelun tarjoamista varten?

Ei

Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät viranomaisten välistä tietojenvaihtoa?

-

Onko kansallisessa erityislainsäädännössä tunnistettu muita esteitä julkisen palvelun tarkoituksenmukaiselle järjestämiselle?

Ei

Jos kyllä, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät julkisen palvelun tarkoituksenmukaista järjestämistä?

-

YLEISEN TIETOSUOJA-ASETUKSEN SALLIMAN KANSALLISEN SÄÄNTELYLIKKUMAVARAN KÄYTTÖ

Onko yleisen tietosuoja-asetuksen sallimaa kansallista sääntelyliikkumavaraa käytetty tarkoituksenmukaisella tavalla viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?

Kyllä

Jos ei, tulisiko kansallista sääntelyliikkumavaraa käyttää enemmän?

Jos kyllä, miltä osin ja miten liikkumavaraa tulisi käyttää nykyistä enemmän julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?

-

Puuttuuko kansallisesta erityislainsäädännöstä säännöksiä, jotka mahdollistaisivat viranomaisten välisen tiedon liikkumisen siten, että julkinen palvelu voitaisiin järjestää tarkoituksenmukaisella tavalla. Jos kyllä, mistä puutteesta ja palvelusta on tarkalleen ottaen kyse?

Tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan b alakohdassa on säädetty henkilötietojen käsittelyn käyttötarkoitussidonnaisuudesta. Säännöksen mukaan henkilötietoja on kerättävä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten, eikä niitä saa käsitellä myöhemmin näiden tarkoitusten kanssa yhteensopimattomalla tavalla.

Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan b alakohdassa on puolestaan säädetty siitä, että henkilötietojen käsittelyn perustuessa 6 artiklan 1 kohdan c tai e alakohtiin, on tästä säädetty kansallisessa laissa. Samassa yhteydessä on monipolvisesti kuvattu seikkoja, joista kansallisesti voi tällöin säätää. Tässä yhteydessä mainitaan myös käyttötarkoitussidonnaisuus.

Tulkinta- ja soveltamisongelmia muodostuu siitä, ettei ole selvää, miten käyttötarkoitussidonnaisuutta tulisi tulkita tilanteissa, joissa yksi viranomaisella on oikeus saada tietoa toiselta viranomaiselta salassapito säännösten estämättä. Tällaisessa tilanteessa on tavanomaista, että luovuttavan viranomaisen tiedot on kerätty eri käyttötarkoitusta varten kuin vastaanottava viranomaisella kerää.

Asia on toki ratkaistavissa tulkintamalla voimassa olevaa oikeutta niin, että myöhempi henkilötietojen käsittely ei ole ristiriidassa alkuperäisen käsittelytarkoituksen kanssa, jos molemmat käsittelyt perustuvat viranomaisen lakisääteiseen tehtävään. Kaikki eivät kuitenkaan tätä tulkintalinjaa hyväksy, mikä voi aiheuttaa ristiriitatilanteita viranomaisten välillä.

Tiedonhallintalain (9016/2019) 20 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on pyrittävä hyödyntämään toisen viranomaisen tietoaineistoja, jos viranomaisella on oikeus saada tarvittavat tiedot toiselta viranomaiselta teknisen rajapinnan tai katseluyhteyden avulla.

Epäselvyydet ja ristiriitaiset tulkinnat käyttötarkoitussidonnaisuuden osalta kuitenkin toistuvasti vaikeuttavat tätä toimintatapaa, ja aiheuttavat kitkaa ja hitautta julkisessa hallinnossa.

Pyydämme arvioimaan, voisiko tietosuojalakiin säätää kansallisen liikkumavaran puitteissa selkeyttävää sääntelyä käyttötarkoitussidonnaisuuden osalta.

Onko kansallisessa erityislainsäädännössä käytetty sääntelyliikkumavaraa tarpeettomasti? Jos on, miltä osin ja mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse?

-

YLEISET KOMMENTIT

Puuttuuko väliraportin liitteestä 1 lakeja, joita olisi hyvä arvioida kokonaisuudistuksen yhteydessä?

-

Muut kommentit

Suurimmat haasteet viranomaisten välillä tiedon liikkuvuudessa on tunnistettu olevan kartoituksen ja arvioinnin ulkopuolelle rajatuissa viranomaisten salassa pidettävien tietojen luovuttamiseen ja tiedonsaantioikeuksiin liittyvässä sääntelyssä ja viranomaisten vaihtelevissa tulkinnoissa. Valtiokonttori on pyrkinyt ratkaisemaan näitä ongelmia juuri vireillä olevassa lainsäädännön uudistuksessaan HE 79/2024. Laajemmat ratkaisut julkishallinnossa olisivat kuitenkin tarpeen.

Räsänen Liisa
Valtiokonttori

Galkin Denis
Valtiokonttori